

דף מח

'בעי רב פפא: דבקה לקומץ בדופניה דמנא מאי... אפכיה למנא ודבקה לקומץ בארעיתיה דמנא מהו...' מדברי הרמב"ם (פסוה"מ יא, כה) נראה שפרש בעיות אלו על מעשה הקמיצה ולא על קידוש הקומץ בכלי כמו שפרש רש"י. ומפרש שקמץ מדופן הכלי, או שהפך את הכלי ובאופן זה קמץ ממנו, כך שבשעת הקמיצה לא היה הקומץ מונח בכלי כדרכו. [זאיני יודע איך יפרש הלשון ודבקה לקומץ בארעיתא דמנא (ובח תודה). ופרש בחזו"א (קמא כה, ז) שלשון זו לאו דוקא אלא משום שרב פפא הזכיר דיבק לדופן [והרמב"ם מפרש שדיבק הרבה קמח לדופן וקמץ משם], לכך הזכיר גם דיבק לקרקעית]. אפשר שהרמב"ם נטה מפרש"י כי לדעתו אין ספק שלענין קידוש הקומץ בכלי מועיל גם כשהניח על דופן הכלי כיון שאויר כלי ככלי דמי, וכמו לענין קבלת הדם בכלי שאויר שבתוך הכלי – מועיל (ע' בסוגיא דובחים כה). וכן כתב להקשות על פרש"י בשו"ת אבני נזר או"ח תלג, ה.

ויש שכתבו לצדד בשיטת רש"י שאמנם אויר כלי מועיל בקבלת הדם, זהו רק שלא ייחשב כנשפך על הרצפה, אבל לענין קידוש הדם אפשר שצריך שינוח בכלי, ולכך יש מקום להסתפק בקומץ שדבקו בדופן – כן מובא מהגר"ז. וע' בזה גם בשו"ת שבט הלוי ח"ד סוס"י סא וח"ו קונטרס הקדשים ז. וכן שמעתי מהגר"ש כץ שליט"א בבאר דברי תורא"ש בקדושים ו. וע"ע בחדושי הנצי"ב כאן ובמובא בובחים כה.

[בדומה לשיטתם כאן, נחלקו הרמב"ם ורש"י בפירוש הגמרא להלן (נח). נתן סיב בכלי – הקומץ פסול; רש"י פרש על הכלי שנותן הקומץ בתוכו, והרמב"ם (פסוה"מ א, כא) פירש על הכלי שממנו קומץ. ואין מחלוקת לדינא ביניהם – כן כתב הלחם-משנה שם ובלקוטי הלכות].

'לא מחוקות ולא גדושות אלא טפופות.' רש"י ריטב"א ורבנו אליקים פרשו 'טפוף' – צף בגובה מעט. ומדברי הערוך נראה שמפרש: קו המדה ביושר, לא גדוש ולא מחוק (עפ"י לקוטי הלכות). בישיעהו (ג, טז) כתוב 'עץ כי גבהו בנות ציון... הלוך וטפוף תלכנה'. לפירוש הראשון מתפרש שהלכו הליכה מוגבהת ומתנשאת (כפרש"י שם). גם יתכן הליכה קלה ומעודנת, כאילו מרחף על הקרקע, כענין 'דקדקה בפסיעותיה' בע"ז יח. וכ"מ ברמב"ם דעות ה, ח). ולפירוש השני נראה שטפוף דומה ל'תיפוף', נוקשות בצעדיהן להשמיע קולן. ואף כאן מתפרש 'טפופות' על שם שמכים קלות על הגודש כדי ליישרו.

'מן הכלי על הרצפה ואספו – כשר.' האם לכתחילה יש לאספו כדי לזרוק אם לא – נתבאר בובחים לב.

'ולקח מדם הפר... ולא מדם התמצית.' 'דמ התמצית' הוא דם שיוצא על ידי מיצוי, שותת ואינו מקלח (ע' משנה כריתות ה, א ובמפרשים), ואינו קרוי 'דם' והאוכלו אינו בחיוב כרת, מלבד לשיטת ר' יהודה (שם). אך גם לשיטתו, לענין כפרה אינו מכפר שנאמר כי הדם הוא בנפש יכפר – אין מכפר אלא דם שהנפש יוצאה בו (עפ"י זבחים לה. וע"ע בפרוש רש"י הירש ויקרא ד, ה).

'ולא מדם העור.' על דם העור לענין איסור דם וחיוב מליחה, שיש פוטרם [מפני שאינו 'בשר' וכתב 'אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו'] ויש מחייבים – ע' ט"ז יו"ד סוס"י כג; תבואות שור ומנחת יעקב שם; פרי מגדים, פתיחה כוללת למליחה; יד אפרים יו"ד עז; דרכי תשובה עז, ב; הגהות חשק שלמה כאן; שו"ת שבט הלוי ח"ט קנא.

'המקבל צריך שיקבל את כל דמו של פר...' – למצוה ולא לעכב (כן מבואר בכמה מקומות בגמרא. וכן מבואר

מהרמב"ם (מעשה הקרבנות ד,ה; פסולי המוקדשין א,כו. וע"ש בכס"מ); תוס' זבחים לד: ד"ה למעוטי; עו: ד"ה אשם. וע"ע בשפת אמת כאן).

ד'ם מהפר יקבלנו' – ואם תאמר לעכב מנין [והלא במשנה שנינו נשפך ואספו – פסול? יש לומר הואיל ונאמר בפרשה כמה פעמים דם הפר / החטאת, הרי שנה עליו הכתוב לעכב (שפת אמת; זבח תודה זבחים כה. ובספר אור הישר שם הביא דרשה נוספת מתורת כהנים).
צ"ע לפי מה שכתבו התוס' לעיל (לט סע"ב) שאין אומרים 'שנה עליו הכתוב לעכב' כשלא נכתב בלשון ציווי. וכן צ"ע בדברי התוס' ממה שאמרו להלן (נא): 'אשר לו' – שנה עליו הכתוב לעכב, הגם שאינו בלשון ציווי. ואין לחלק בין שני פעמים ליותר, שהרי התוס' כתבו להוכיח מבלילה הכתובה כמה פעמים. וכן קשה מלהלן עא: וחד 'שש' לעכב.
עוד יש להעיר שבתוס' להלן סב: (ד"ה מוספין) נראה שנקטו בפשיטות שאומרים שנה לעכב גם כשאנו בלשון ציווי.

דף מט

'בעי רב פפא, חפן חבירו ונתן לתוך חפניו מהו.. או דילמא ולקח והביא בעיניו והא ליכא'. יש שכתבו להוכיח מכאן שאחיזת דבר ללא פעולת נטילה, אינה בכלל 'לקיחה' שאמרה תורה, שלכך נסתפקו בגמרא שמא צריך 'לקיחה' בקטורת וכשחברו נתן לתוך חפניו אין כאן 'לקיחה'. ולפי זה מי שחברו נתן לתוך ידו ארבע מינים, אין הלה מקיים מצות ולקחתם לכם הואיל ולא נטל בעצמו. ואולם כתבו אחרונים לדחות הראיה שיש לומר דוקא כאן אינו מועיל מפני שהקפידה תורה על חפינה מתוך מחתת כלי שרת הלכך כשחברו נתן לתוך חפניו אין השני עושה מעשה חפינה, וזהו שנסתפקו בגמרא האם חפינת הראשון מועילה או שמא ולקח והביא משמע שהלוקח הוא זה המביא (עפ"י חזון איש קמט, ב. וקרב לזה באור שמח (עביה"כ ה,כח) שכאן הקפידה תורה על תחילת הלוקחה דומיא דגחלים שצריכים להלוקח מעל המזבח. וע' גם בשו"ת משיב דבר ח"א מ ובחדושיו כאן ובזבחים יד; שו"ת אבני נזר או"ח תצ, ג; חדושים ובאורים כאן, ובמובא בזבחים יד).

'חופן וחזור וחופן'. בתוס' מבואר שחפינה שניה היא תקנת חכמים, שמא נתפזר מן הקטורת בדרך והרי זו חפינה חסירה, לכך הצריכוהו לחפון שוב [ויש להסתפק לפי זה אם לא חפן בפנים, האם צריך לחזור ולהקטיר או שמא כשר בדיעבד].

אבל בתורא"ש ובתו"י (מז). משמע שהחפינה השניה נצרכת מעיקר הדין לפי שנאמר מלא חפניו והביא – משמע שיש לו להביא בחפניו, אלא שהתרנו להוליך בכלי כי לא אפשר בענין אחר אך לכל הפחות יחזור ויחפון בשעת הקטרה לקיים 'מלא חפניו והביא' כמה שנוכל לקיימו.
וכן משמע מתוך דברי החזו"א (זבחים ט, כ) שחפינה שניה היא מדין תורה, כי צריך להקטיר מתוך חפניו דוקא ולא מכלי.

וע' גם בחדושים ובאורים. ומה שהקשה על התוס' הלא הכהן רואה שלא נתפזר – יש לומר מפני שהוא מהלך שם באפלה, וכמו שאמרו בירושלמי כאן (ה"ד) שהיה מגשש ונכנס מגשש ויוצא, הלכך אינו יכול להיות בטוח שלא נשמטו כמה גרגרים. ומדברי התוס' משמע שאם לא חפן בחוץ אלא בפנים – כשר, שלכך מצריכים אותו לחפון בפנים שמא חפינתו הראשונה נחסרה והרייה כמאן דליתא. וכ"מ בירושלמי (ד, ג) לפירוש קרבן העדה 'חפן בפנים – פטור', שלא עשה אלא חפינה שניה שלפני ולפנים.